

Մէկ չափ՝ մէկ կշիռ. երբ այս մտածութիւնը, դադրած՝ պայծառ նըշանաբան մ'ըլլալէ, վերածուած է այլ ևս դերժուած նշանատախտակի մը՝ դրանդին վրայ այն սրահներուն ուր սիրտեր ու զուլիններ կը տաքնան կը տենդուտին ազգին հոգերովն ու յոյգերովը, շատ բան կը ցնցուի կը խախտի հասարակութեան կեանքին մէջ:

Երբ վերջապէս ճշմարիտ ողջմտութեան այդ անոյշ պատգամը խժալուր դողանջի մը կը փոխուի ժողովուրդին հոգեւոր կեանքը դեկավարող այն ոյժին մէջ՝ որ իր եկեղեցին է, շատ աւելի տխուր և ակտաւորեալ վիճակի մը նշանն է որ կուզայ ի յայտ. վասնզի եկեղեցին է — մեր խորին համոզումն է այդ — մեր պարտադրին համար մանաւանդ՝ եկեղեցին է այն սրբարանը ուր ազգին խիղճը պէտք է մնայ ընդմիշտ անամպ:

Մէկ չափ, մէկ կշիռ. պէտք չէ թոյլ տալ, պէտք չէ հանդուրժել որ հանրութեան հոգին թունաւորուի ատոր հակառակ և վտանգաւոր ներարկումներով, իր ընկերային՝ ազգային և կրօնական կեանքին մէկ կամ միւս կողմին վրայ:

Ժողովուրդները կ'անբարոյանան, երբ կը տեսնեն թէ քաղաքականութեան անունին տակ անխղճութիւնն է որ կը դրոժէ. անոնք կը մահանան սակայն, երբ հասկնան թէ իրենց ներքին կեանքը շարժման մէջ դնելու սահմանուած բարոյական կարգուկանոնին մէջ խղնձսամբ բառ մըն է միայն: Ու «փոխորդ խղճատանք» իմացումը՝ բացարձակ ուրացումն է խղճատանքին:

★ * ★

ԱՍԻԱՏԻԿԻ ԵՒ ՄՅԱԾՈՒՄԻ ՅՈՒՐԵՐ

Տ Ի Ե Զ Ե Ր Ք Ի Ն Զ Ա Յ Ն Ը

Ձա՛յն մը կայ տիեզերքին մէջ: Երկինք կը պատմեն հզօր Աստուծոյ փառքը: Ի տես սա շքեղ բնութեան, որ լի է սիրով ու կեանքով, ամենէն անտարբեր մարդուն սիրտը կը զգածուի երբեմն: Ինչո՞ւ, այդ զեղեցկութիւններուն առջեւ, մեր հոգին կը ճնշուի այդպէս յանկարծ ու սիրտը կը նուաղի հառաչանքներով. «Նակից կուզայ այդ անկամայ տխրութիւնը, որ կը յայնորդէ մեր այն առաջին սքանչացումին: Պարզ է թէ ինչ որ կը ճնշէ մեր մտածումին վրայ, այն հակապատկերն է որ կայ զեղեցիկ բնութեան մը և անաւագուած հոգիի մը միջև, կատարեալ կարգի մը և իր զգացումներուն և խորհուրդներուն ազարտուած վիճակին միջև: Անսահմանութեան մէջ տարածուած կեանքի այդ ծաւալումին և մեր տեղուն վրայ յոյս դնել չհամարձակող խրխլած զոյութեան մը զգացումին միջև: Պարզ է թէ այդ զգացումը այնքան բնական է մերինին պէս հոգիի մը համար որ ուրախութեան ամէն մէկ յուզումին կուզայ ան՝ յատկապէս թունաւորելու և թառամեցնելու համար զմեզ . . .

Աւա՛ղ, այդ խառնակ զգացումը պղտորած է միշտ այդ զեղեցկութիւններուն հանդիսատես եղած միլիոնաւորներու հոգին, ու զանոնք թողած է այնպէս՝ ինչպէս էին անոնք. Բնութիւնը, որ նախ ուրախութեամբ և յետոյ տխրութեամբ կը յուզէ, վերածնութեան չի տանիւր ոչ ոք:

Ա. Վ.